

מדור לבירור ועיון בשאלות אקטואליות בשיטת רבותינו נשיאינו

הלכה ומנהג

האם צריך לומר את

'ברכות השחר' עם אבנט?

לקראת חתונתו של הרבי ביי"ד כסלו (השבוע ימלאו שבעים ושלוש שנים!) כתב לו אביו הדגול הרה"ג המקובל ר' לוי יצחק ע"ה מכתב ארוך המלא וגדוש בחידושי תורה בפרד"ס התורה ובהם גם הוראות למעשה אשר הוא – האב הגדול – מבקש מבנו הרבי שינהג בהם המכתב כולו נדפס בספר 'ליקוטי לוי-יצחק – אגרות קודש'¹.

בין הדברים אנו מוצאים שרבי לוי-יצחק כותב לבנו כי "אחרי הנישואין תתפלל כל התפילות (וכן ברכות השחר) באבנט". כלומר לדעתו של רבי לוי-יצחק ע"ה יש לברך את ברכות השחר חגורים באבנט.

אולם כבר סיפר הרבי מלך המשיח באחת משיחות הקודש² משמו של אדמו"ר הרי"צ כי הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב

ני"ע היתה לומר את ברכות השחר **ללא** חגירת אבנט.

הרבי הוסיף והסביר – באותה הזדמנות – את מנהגו של כ"ק אדמו"ר מהרש"ב ני"ע שהיה זה מתוך כוונה מיוחדת וכך אמר הרבי באותה התוועדות³ "הרבי [אדמו"ר הרי"צ ני"ע] סיפר אודות הנהגת אביו הרבי (הרש"ב) ני"ע . . . כיצד הוא נהג לומר 'ברכות השחר'. והרבי סיפר אשר בברכות השחר (א) נהג הרבי [הרש"ב] ני"ע **שלא** לחגור גרטל. (ב) הוא נהג להביט בחלון".

בהמשך הדברים עמד הרבי על הסברת המנהג ונקודת הדברים היא: שאדמו"ר הרש"ב ני"ע בא ללמדנו שאת הכוחות הרוחניים לומר את 'ברכות השחר' מקבל היהודי תיכף ומיד בקומו משינתו ואין הוא מוכרח להכנה מסויימת. אפילו לא של 'חגירת

אבנט'. טעם נוסף אמר הרבי: ה'גרטל' מסמל את ההפסק "בין לבו לערוה"⁴ כלומר: ההפסק בין "ראשו" שהם העניינים הרוחניים לבין הדברים הגשמיים שאותם יש לעשות רק עם היכפיים ולא עם הראש. וכאן באה הנהגת הקודש של הרבי הרש"ב ני"ע ומלמדת שגם בהיות היהודי במצב נחות כשעדיין לא קיימת אצלו ההבחנה וההבדלה בין הדברים ולכן גם בדברים הגשמיים הוא עוסק עם 'ראשו ולבו' – יגיע הראש ולא רק יגיע כפידי' – גם הוא בכוחו לומר את ברכות השחר!

לכן גם הקפיד הרבי הרש"ב ני"ע לומר את ברכות השחר תוך כדי הבטה בחלון⁵ והרבי סיים את דבריו: שבכך מסר הרבי ני"ע באמצעות בנו יחידו כ"ק מו"ח אדמו"ר הוראה לכלל ישראל שבכל מצב יכול היהודי

(1) עמוד קז.

(2) ראה שיחות קודש תשי"ב (הוצאה החדשה עמוד 235) ובתורת מנחם התוועודיות חלק ה' עמוד 83 ואילך.

(3) להלן בתרגום חפשי משיחות קודש שם.

(4) טור שולחן ערוך ושוע"ר אורח חיים סימן צא ס"ב.

(5) ברישמת השיחה בשיחות קודש שם ובתורת מנחם מצויין כי הרבי ביאר את

לפתוח את החלון!⁶

מדברים אלו נראה שהלכה למעשה עלינו לנהוג כמנהג הרבי הרשי"ב נ"ע ולומר את ברכות השחר **ללא** חגירת אבנט.

[אגב את השמועה אודות הנהגתו הק' של אדמו"ר הרשי"ב נ"ע שמע הרבי מפיו של הרבי הריי"צ נ"ע כבר⁷ ב"ליל שבת קודש פרשת החודש תשי"ב" עשר שנים בדיוק לפני שסיפר זאת הרבי ברבים ואז לאחר שמיעת הדברים העלה אותם הרבי עלי כתב ביומנו הק' אך שם נכתב כי **"על-פי רוב** אמרם בלא חגירת אבנט" ו"ישעת האמירה היה מביט בחלון אין דער הויך" [= בגובה החלון].

ואילו בשיחתו הק' (דלעיל) סיפר הרבי שהיה זה דרכו של אדמו"ר הרשי"ב נ"ע ללא ציון הפרט שהיה זה רק 'על פי רוב' וכך גם נשמט הפרט שהיה זה **בגובה** החלון].

זאת מוכרחים אנו להוסיף ולציין כי למרות שהנהגתו הק' של אדמו"ר הרשי"ב נ"ע היתה לומר את ברכות השחר 'קודם ההכנה' הרי מאידך מסופר שרק **שמיעת** אמירת ברכות השחר מפיו הק' של אדמו"ר הרשי"ב היתה מעוררת לתשובה וכך מספר הרבי הריי"צ נ"ע⁸: "מי שזכה לשמוע את האבא אומר את 'ברכות השחר' בוודאי שנתעורר בהרהר תשובה ואותו יום היה אצלו יום אחר לגמרי"⁹.

הנהגה זו – לומר את ברכות השחר ללא חגירת גרטל ותוך כדי הבטה בחלון – עולה בקנה אחד עם הנהגה נוספת במנהגי אמירת 'ברכות השחר' וכך סיפר אדמו"ר הריי"צ נ"ע באחת משיחותיו הק'¹⁰ את ששמע משמו של "החסיד ר' אבא פערסאן"¹¹: "אצלנו המנהג הוא לומר את ברכות השחר מיד בבוקר עוד בבית; בפולין המנהג הוא לומר את ברכות השחר בבית המדרש לאחר שהוא כבר שתה קפה ודיבר דברים בטלים. בסביבות השעה אחת [בצהריים] בא הוא לבית המדרש ונעמד לומר 'הנותן לשכוי בינה' תרנגול פיקח!"

הדברים אולם הדברים לא הגיעו לידי העורכים.
6 ראה הערה הקודמת.
7 כמצויין בשיחות קודש שם הערה 22 ובתורת מנחם שם הערה 32.
8 ראה לקוטי דיבורים חלק ג' עמוד 689 ובספר השיחות תשי"ג עמוד 102 – להלן בתרגום חפשי.
9 ועיין שם בהמשך השיחה דברים מיוחדים בזה.
10 ספר השיחות תשי"ד עמוד 20 – להלן בתרגום חפשי.
11 ראה אודותיו בספר השיחות תשי"ט עמוד ושי"ג.
12 סימן מו סעיף ב' – ומקורה בדברי הרא"ש (ברכות

מנהגנו זה לומר את ברכות השחר **בבית** (עוד קודם היציאה לבית הכנסת) יש בו משום חידוש שהרי הלכה פסוקה בשולחן ערוך¹² ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן¹³ ש"עכשיו מפני שאין הידים נקיות וגם מפני עמי הארצות שאינם יודעים [לברך] אותן נהגו לסדרן **בבית הכנסת** והן עונין אחריהן אמן ויוצאים ידי חובתן". מכאן רואים אנו שימנהג פולין' שרשו בהלכה ברורה בשולחן ערוך אלא שכבר כתבו האחרונים¹⁴ ש"בזמנינו המנהג שכל אחד מברך בפני עצמו ואין השי"ץ מוציא שום אדם" אלא שנוסף גם מנהג חבי"ד שיש להקדים את אמירת ברכות השחר ולומר אותם בבית והטעם הוא – כדברי הרבי¹⁵ – מפני "שכמה זמן בין הקימה לביאה לבית הכנסת ובינתיים אי אפשר שלא יבטא דבר תורה וכיו". ולכן נקבע "מנהגינו לאומרם בבית ובפרט בתקופתנו".

[מדברי הרבי מה"מ במכתב אחר¹⁶ ניתן ללמוד טעם נוסף מדוע מנהגינו לאומרם בבית וזאת מפני שבעצם "חיוב אמירת ברכות השחר הוא כשקם ממיטתו ואחרי זה הוא רק בתורת תשלומין"¹⁷ ולכן יש להעדיף לברכם בזמנם האמיתי כאשר ישים אל לבו לפתור את החששות והבעיות הכרוכות בכך שידאג שהברכה תאמר בפה וידיים נקיות¹⁸].

עד כמה יש להקפיד לקיים מנהג קדוש זה – לומר את ברכות השחר עוד בביתו – יש ללמוד ממכתבו הקדוש של הרבי אל הגאון החסיד הרב ניסן ע"ה טלושקין¹⁹. בהזדמנות מסוימת שאל הרב טלושקין את הרבי האם בבית כנסת ש"חלק חשוב מהמתפללים מתפללים בנוסח שגם ברכות השחר אומר השי"ץ העובר לפני התיבה וכיון שאין נוהג זה בבית הכנסת הרי [יש לחוש]... שנשארו הנ"ל קרח מכאן וקרמ מכאן שאין אומרים ברכות השחר בביתם כיון שלא הורגלו בזה ואין אומרים זה גם בביהכ"מ כיון שכל הציבור אין אומרים זה וכו' שלכן קס"ד להנהיג אמירת ברכות השחר בציבור על-ידי השי"ץ כשעובר לפני התיבה".

פ"ט ס"י כג).
13 שם סעיף ה'.
14 עיין משנה ברורה שם סק"יג בשם עו"ת.
15 אגרות קודש חלק יט עמוד שצ.
16 ראה אגרות קודש חלק יח עמוד רעז-ח.
17 ועיין שם הוכחה לדבר.
18 אגב במגן אברהם שם סק"ו (ועיין גם כן בביאור הגר"א) כתב דהרא"ש תיקן תקנתו רק מפני ב' הטעמים כאחד ונראה שבמקום דשי"ך רק חששא אחת לא תיקן הרא"ש את תקנתו.
19 אגרות קודש שם.

מסיפוריו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ אנו למדים כי יש לומר את 'ברכות השחר' כאשר עומדים מול החלון וללא חגירת אבנט האם זו דרך והוראה למעשה בפועל לכל חסיד? • במה שונה הוראתו והדרכתו של רבי לוי יצחק את בנו הרבי מה"מ מדבריו של מחותנו הריי"צ? • האם יש להקפיד לומר את ברכות השחר בבית או בבית הכנסת? מהי הדרך הישרה והנכונה לומר 'מודה אני' מדי בוקר? • על כך ועוד במאמר הבא • מוגש לרגל יום הבהיר י"ד כסלו מאת: הרב מרדכי חיימסון

ועל כך הרבי עונה תוך הקדמה ש"בכגון דא נמנע הנני להאריך²⁰ אולם בסופו של דבר מורה לו הרבי כי עליו לתפוס כמנהג חב"ד ולא לשנות ולזוז ממנו ח"ו אלא שביחד עם זה כדי לבטל את חשש אי אמירת ברכות השחר "הנה בכל עת מצוא יש לעורר על דבר זה בכל האופנים האפשריים"²¹.

אולם למותר לציין כי למרות ש"המנהג הוא לומר את ברכות השחר מיד בבוקר עוד בבית הנה מובן ופשוט שאמירת ברכות השחר צריכה להיות בפה נקי כמוזכר גם בשיחתו הקי של אדמו"ר הריי"צ נ"ע²² בה נאמר כי "ברכות השחר צריך להיות לפנייהם רחיצת הפה" [וכאן מביא הרבי בהערה שלל מראי מקומות עיי"ש] ואדמו"ר הריי"צ נ"ע ממשיך שם בדבריו ואומר:

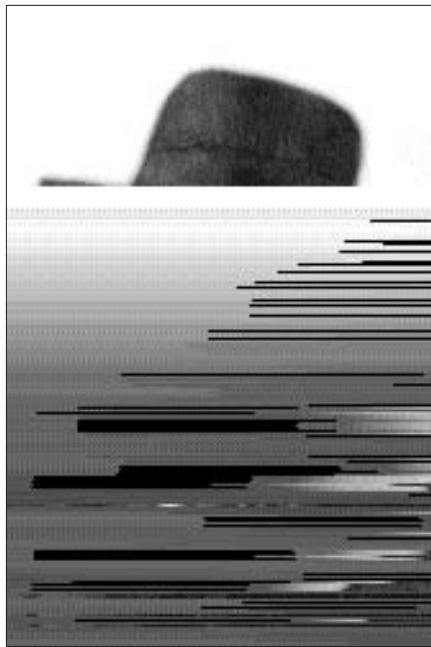
"כדי לשמוח עם אותיות התורה נגילה ונשמחה בך מוכרח להיות פה נקי שלא היא מלוכלך בדברים בטלים רכילות וכו' שלא יהיה מתולע צריכים לומר פרק תהילים בדמעות או לומר פרק תהילים באופן ועל דרך ויגבה לבו בדרכי הוי"ו".

סיכומו של דבר – ברכות השחר יש לאומרם ללא הכנות מרובות ומוקדם ככל האפשר. מכאן נובע מנהג חב"ד לאומרם בבית וללא חגירת אבנט ותוך כדי הבטה בחלון אך יש להקפיד על יפה נקי בגשמיות וברוחניות.

מ אחר ועוסקים אנו בדיני ומנהגי ברכות השחר נזכיר עוד דבר תמוה במנהגי אמירת 'מודה אני וכדלקמן.

מפורסמת היא שיחתו של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע²³ בה סיפר הרבי על החינוך המיוחד שקיבל מאביו אדמו"ר הרש"ב נ"ע וכך מסופר שם²⁴: "ישנו הבדל בין החינוך החסידי והחינוך הסתמי (– הרגיל) אין ככוונתי לשלול את החינוך החפשי אודותו לא מדובר אלא אפילו החינוך הדתי.

"בהיותי ילד קטן מאוד מיד כשהחלתי לדבר אמר לי הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק: כל אשר תרצה לשאול שאל אותי! למרות שהיו אנשים מיוחדים שתפקידם היה לשמור עלי בכל העניינים בכל זאת אמר לי הוד כ"ק

למרות שהנהגתו הק' של אדמו"ר הרש"ב נ"ע היתה לומר את ברכות השחר 'קודם ההכנה' הרי מאידך מסופר שרק שמיעת אמירת ברכות השחר מפיו הק' של אדמו"ר הרש"ב היתה מעוררת לתשובה וכך מספר הרבי הריי"צ נ"ע: "מי שזכה לשמוע את האבא אומר את 'ברכות השחר' בוודאי שנתעורר בהרהור תשובה ואותו יום היה אצלו יום אחר לגמרי

אדוני אבי מורי ורבי הרב הקדוש: על כל העניינים שתצצה לשאול אודותם שאל אותי! "כשחינכו אותי לומר 'מודה אני' ציוו עלי

להניח יד אחת מול השניה ולהרכין את הראש וכך לומר מודה אני.

"כשהתבגרתי מעט עוד בימי ילדותי שאלתי את הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק: מדוע באמירת 'מודה אני' צריכים להניח יד אחת מול חברתה ולהרכין את הראש?

"ויענה לי: לאמיתו של דבר לא צריכים לשאול בכלל 'מדוע?' אולם הלא אני אמרתי לך שתשאל את הכל אצלי.

"הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק קרא לרי יוסף מרדכי המשרת יהודי בן שמונים ושאלו: כיצד אומרים בבוקר מודה אני.

"עונה ר' יוסף מרדכי: מניח אני יד אחת מול חברתה ומרכין את הראש.

"שאל אותו כ"ק אדמו"ר הרה"ק שוב: מדוע הנך נוהג כך?

"עונה ר"מ: אינני יודע בהיותי ילד קטן לימדוני לעשות כך.

"הנך רואה – פונה אלי הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק – הוא עושה כך מפני שאביו לימדו לעשות כן ולמעלה בקודש עד משה רבינו ואברהם אבינו שאברהם אבינו היה היהודי הראשון. צריכים לעשות מבלי לשאול 'מדוע?!'

"עניתי בהתנצלות: הלא אני עדיין ילד קטן עונה לי הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק: כל ישראל קטנים הם ודוקא כשגדלים רואים שאנו קטנים".

"והרבי סיים שם: "זהו חינוך אמיתי!" על פי שיחת קודש זו נקבע ב"ספר המנהגים – מנהגי חב"ד"²⁵ "שכשאומרים 'מודה אני' צריכים להניח יד אל יד (צו לייגן איין האנד צו די צווייטע) ולהרכין את הראש".

אולם בשיחה אחרת – אשר גם בה עמד הרבי הריי"צ נ"ע על הפלאת מעלת החינוך הנעלה לו זכה – למדים אנו כי אופן אמירת 'מודה אני' שונה הוא. וכך סיפר הרבי הריי"צ נ"ע בליל א' של חג הסוכות תשי"ז:²⁶ "בזמני²⁷ התוועדות מסויימים כבר סופר אודות הסדר ואופן החינוך וההדרכה שהוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק חנכני והדריכני בשנות נעורתי"; וכאן הוסיף הרבי וסיפר כי "פעם אחת נתנה לי אמי ארוחת בוקר. וכ"ק אדמו"ר הרה"ק נכנס לחדר ושאל את אמי באם היא אמרה עמי

24) להלן בתרגום חפשי – ראה גם בספר התולדות אדמו"ר הריי"צ חלק א' עמוד 3

בשינויים קלים.

25) עמוד 1 ובהערה מצוין לספר השיחות דילן.

26) ונדפס בספר המאמרים תשי"א עמוד 62 ולאחרונה נדפס גם בספר השיחות תשי"א

במקומו.

27) להלן בתרגום חפשי – ראה גם בספר התולדות שם בשינויים קלים.

20) עיין שם במכתב בטעם הדבר.

21) ועיין שם במכתב במה שכתב בנ.ב. ומשם נראה דהרי הוא בכל דוכתי ולא רק מפני דשוא"ת עדיף.

22) ספר השיחות תשי"ג ע' 120.

23) ספר השיחות תשי"ג עמוד 244 משיחת יום ב' דחג השבועות תשי"ט – ונדפס

לאחרונה גם בספר השיחות תשי"ט במקומו.

יְמוּדָה אֲנִי? וְאֲנִי פִּרְצֵתִי בְּכִי רַב.
”הַיֶּלֶד הִיָּה רֵעֵב – עֲנֵתָה אֲמִי – וְנִתְּתִי לוֹ
מֵעֵט חֶלֶב וְחֵתִיכֵת עֹגֶה.”

”וּבִרְכָה עַל הָעֹגֶה וְעַל הַחֶלֶב בְּרַךְ לִפְנֵי
יְמוּדָה אֲנִי?”
”הַיֶּלֶד” – עֲנֵתָה אֲמִי – ”רֹעֵד מְרֹב
פֶּחַד”.

”כִּשְׂאוּכְלִים לִפְנֵי יְמוּדָה אֲנִי” בְּלִי בִּרְכָה
מוֹתֵר לְרֹעֵד” עֲנֵה הָאֲבָא. לֵלֵא הַבֵּט עַל
בְּכִיִּתִי לִקְחָנִי אֲבִי בִּיָּדִי אֶל חֲדָרוֹ בְּאִמְרוֹ:

”אֵיךְ עֲלָה בְּדַעְתְּךָ לֵאכֹל לִפְנֵי יְמוּדָה אֲנִי
וּבְלִי בִּרְכָה?!”
לְבִי הַתְּכוּוץ בְּקֶרְבִי וְלֹא יִכְוֵלְתִי לַעֲנוֹת

מֵאִמָּה. וְכִשְׁנִרְגַעְתִּי אֲמַר הוּד כִּ”ק אֲאִמּוּ”
הֲרַה”ק עֵימִי ”יְמוּדָה אֲנִי”.

אֹפֶן הָעֵמִידָה בְּשַׁעַת אֲמִירַת יְמוּדָה אֲנִי
הִיָּה: לְכָל לְרֹאשׁ לְעִמּוּד יִשְׂרָאֵל לִיִּשְׂרָאֵל אֵת
הָרְגָלִים וְלִיִּשְׂרָאֵל אֵת הַטְּלִית קֶטֶן לְכַרְוֵעַ קֶצֶת
וְאֵז לֹמֵר מֵלֵה בְּמֵלֵה ”יְמוּדָה אֲנִי”.

כַּאֲן אֲנוּ רֹאִים כִּי אֵת אֲמִירַת ”יְמוּדָה אֲנִי”
יֵשׁ לֹמֵר בְּאֹפֶן אַחֵר.

הָאֲמִתּוּ הִיא שֶׁלֵּבֵד מֵהַסְּתִירָה בִּין
הַסִּיפּוּרִים הָרִי גַם בְּשׁוּ”ע נֹאמֵר שִׁישׁ לְהַקְפִּיד
לֹמֵר אֵת יְמוּדָה אֲנִי לִפְנֵי הַקִּימָה מֵהַמִּיטָה²⁸
וְגַם לִפְנֵי נְטִילַת יָדַי שֶׁבְּזִמְנָה זֶה – הַקּוּדֵם
לְנְטִילַת יָדַי – אֲסוּר לְנֹגֵעַ בְּמַלְבוּשִׁים²⁹.
מִכַּאֲן נֹרָאָה שִׁיְמוּדָה אֲנִי זֶה שׁוֹנֵה מֵאֲמִירַת

יְמוּדָה אֲנִי שֶׁבְּקִימָה מֵהַשִּׁנָּה.
בְּכַמָּה אֹפְנִים נִיתֵן לְהַסְבִּיר מֵהִי יְמוּדָה
אֲנִי זֶה שֶׁנִּשְׁטוּיָנוּ בֵּה לְאִמְרָה בְּעִמּוּדָה וּבִיִּשְׂרָאֵל
הַטְּלִית קֶטֶן וּבְכִרְיָעָה קְלָה. מֵחֵד נִיתֵן לְפִרְשׁ
שֶׁהַדְּבָרִים אֲמֹרִים רַק לְגַבֵּי יִלְדִים קֶטְנִים
שְׂאוֹתָם יֵשׁ לְחַנֵּךְ כַּךְ אֹלֵם צְרִיךְ עֵינֵן לְפִרְשׁ
כֵּן וְנִיתֵן לְפִרְשׁ שִׁישׁ לֹמֵר יְמוּדָה אֲנִי פְעֵמִים
הָאֵחָד ”סִמּוֹךְ לְמִיטָתוֹ” וְהַשְּׁנִית כַּחֲלָק
מִבְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר וְעַל אֲמִירָה הַשְּׁנִיָּה נֹאמְרוּ
דְּבָרֵי אֲדַמּוּ”ר מִוְהַרְשִׁי”ב³⁰.

כָּלְלוּ שֶׁל דְּבַר – הַדְּבַר צְרִיךְ תְּלַמּוּד אֶל
מֵה יִרְמֹזוּן הַדְּבָרִים שֶׁבְּאֲמִירַת יְמוּדָה אֲנִי
בְּעִמּוּדָה וְכִי

הַשַּׁחַר שִׁיְלִידִים קֶטְנִים” הִיא בְּרִכָּה אַחַת – בְּרִכַּת נְטִילַת יָדַי (כְּמוֹדֶפֶס בְּתַחֲלִית סִידוּר
תַּהֲלַת הַ” וְעַל כֵּן הִיתָה דַּעַת הַרְשִׁי”ב: הִיתָכֵן לֵאכֹל קוּדֵם מוּדָה אֲנִי וּבְרִכַּת נְטִילַת יָדַי?
הֵן אֲמַת שִׁיְלֵנְרִים” מִתּוֹסַפֵּת גַּם ”בְּרִכַּת צִיצִית” וְהַרְשִׁי”צ הִיָּה עֵטוֹף בְּטִלִית קֶטֶן **בְּנוֹכַר**
בְּהַמְשַׁךְ הַסִּיפּוּר (וְגַם יְדוּעָה צְוֹאֵת הַרְשִׁי”ב ”וּכְשִׁיתְחִיל לִילֵךְ בְּרִגְלָיו – לְהַלְבִּישׁוֹ צִיצִית”
(אֲשַׁכְּבֵתָא דְרַבִּי עִמּוּד 137) וּבְאֹתוֹ הַזֶּמֶן הִיָּה אֲדַמּוּ”ר הַרְשִׁי”צ בְּרִ-הַלִּיכָה כֹּזֵכֵר בְּהַמְשַׁךְ
הַסִּיפּוּר). מְכָל מְקוֹם הָעֵיטוֹף בְּטִלִית קֶטֶן אֲצַל אֲדַמּוּ”ר הַרְשִׁי”צ בִּילְדוֹתָיו הִיָּה מִצַּד ”מֵדַת
חֲסִידוֹת” גְּרִידָא (רֹאָה בְּשׁוּלְחַן עֵרֹךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן טו”ב סַעִף ד’ וּבְהַצָּאָה הַחֲדָשָׁה
אוּיָק נֵד בְּהַנְסָמָן שֵׁם) וְעַל כֵּךְ לֹא הַקְפִּיד כָּל כֵּךְ הַרְשִׁי”ב וְדוּק.

(28) עֵינֵן בְּשׁוּלְחַן עֵרֹךְ אֹרַח חַיִּים מֵהַדּוּ”ב ס”א ס”ו. וְעִי”ע בְּהַמְצִינֵן בְּשׁוּלְחַן עֵרֹךְ
הוּצָאָה הַחֲדָשָׁה שֵׁם אוּיָק כָּג.

(29) עֵינֵן שׁוּעִי”ר אֹרַח חַיִּים שֵׁם ס”ז.

(30) זָכֵר לְדַבֵּר יֵשׁ מִמָּה שֹׁאֲמֵר הַרְשִׁי”ב שֶׁהַאֲכִילָה הִיתָה לֵלֵא בְּרִכָּה וְלִכְאוּרָה הָרִי רֹעַ
לִפְנֵי זֶה טַעַן שֶׁהִיתָכֵן לְבֶרֶךְ קוּדֵם מוּדָה אֲנִי וְעֵתָה נִהַפְכָה הַטַּעֲנָה – לֵלֵא קְבַלְתָּ מֵעֵנָה עַל
זֶה – שֶׁהַאֲכִילָה הִיתָה לֵלֵא בְּרִכָּה אֵךְ לִפְנֵי הַנֹּאמֵר בְּפִנִּים אוּלַי הַכוּוּנָה שֶׁהַאֲכִילָה צְרִיכָה
לְהִיֹּת אַחֵר אֲמִירַת מוּדָה וּ**בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר** וְז”פ דְּהַרְשִׁי”צ בִּירֵךְ בְּרִכַּת הַנְּהַנִּין בְּרַם בְּרִכּוֹת

רִאיוֹן / הַמְשַׁךְ מַעֲמוּד 63

אֲלֵי גּוֹרֵשׁ ש-36 שְׁעוֹת לְאַחַר שֶׁקִּיבֵל רַכֵּב
מִמוֹגֵן יֵרִי מֵהַחֲבָרָה לְפִיתּוּחַ הַשׁוּמְרוֹן בֵּה עֵבֵד
מִיִּלְכָדוֹ אֵת רַכְבּוֹ בְּמִטְעֵן כְּבֵד מֵאֵד שֶׁאִילוֹ
חֲלִילָה לֹא הִיָּה מִמוֹגֵן-יֵרִי מִי יוֹדַע כִּיִּצֵּד זֶה
הִיָּה מִסְתֵּיִם. יֵשׁ אֲצַלְנוּ תוֹשֵׁב נוֹסֵף בְּשֵׁם
גְּרִשׁוֹן הוֹרְסוֹב שֶׁגַם לוֹ הִנִּיחוּ בְּמַכּוֹנִית מִטְעֵן
צֵד וּבִדְרֵךְ פְּלֵא יִצֵּא עִם שְׂרִיטוֹת קְלוֹת בְּלִבָּד.
בִּ”ה שֶׁאֲנַחְנוּ זֹכִים לְרֹאוֹת נִיסִים וּנְפִלְאוֹת
בְּכָל צֵד וְשַׁעַל. הַיְשׁוּב בְּהַחֲלֵט מִתְמַדֵּד עִם
הַקְּשִׁיִּים וְאֲנַחְנוּ מַחְזִיקִים וּמִתְחַזְּקִים בְּבַחֲנִית
”אִישׁ אֵת רַעְהוּ יַעֲזוּרוּ וְלֹאֲחִיו יֹאמֵר חֲזִק”.

וְאֵת הָאֲנָשִׁים הַמּוֹבִילִים אֵת הַטּוֹן בְּמִדִּינָה אֵי
אֲפִשֵׁר שֶׁלֹּא לְחוּשׁ כִּי הַכָּל רְקוּב מִבְּפִנִּים. כָּל
הַהֲנַהֲגָה הַפּוֹלִיטִית וְהַמִּדִּינִית אֵינֵן לָהּ מֵה
לְהַצִּיעַ בְּכָל תַּחֹם שֶׁהוּא.

● אֵיךְ בִּישׁוּב אֲצַלְכֶם מִתְמַדְדִים עִם הַקְּשִׁיִּים?

יֵשׁ קְשִׁיִּים גְּדוֹלִים. אֲנַחְנוּ מוֹקְפִים
בְּכַפְרִים עִרְבִיִּים אֲשֶׁר לְצַעְרִי עַד הַיּוֹם כְּמַעַט
לֹא נַעֲשֵׂתָה שֵׁם פְּעִילוֹת רְצִינִית מִטְעֵם הַצַּבָּא.
אִם פִּתְחָנוּ אֵת הַשִּׁיחָה בְּנֵס שֶׁהִיָּה לִי זֶה
אֲגַב לֹא הֵנֵס הָרֹאשׁוֹן בִּישׁוּב. הִיָּה יְהוּדִי בְּשֵׁם

שֶׁאֲלַת קוּדֵם אִם יֵשׁ שִׁנּוּי בְּעַם. הַמְצַב
הוּא מֵאֵד מוֹרְכָב: מִצַּד אַחַד אֵתָה רּוֹאָה
יְהוּדִים חֲמִים מֵאֵד. עֲצַרְתִּי טְרַמֵּף לְחַיִּילִים
וְרֵאִיתִי עַד כֵּמָה לֵב יִשְׂרָאֵל חָס לְתוֹרָה
וּלְמַצּוּוֹת וְרַק צְרִיךְ לְהַצִּית לָהֶם אֵת הַנְּשִׁמָּה
כְּדֵי שֶׁתֵּאִיר אוֹ כִּפִּי הַנֹּאמֵר בְּחִסִּדוֹת לְהַעִיר
אֵת הַכּוֹחוֹת הַנְּעֻלְמִים. אֵינֵן סַפֵּק שֶׁהַמְצַב
הַנּוֹכַחִי גַם הִבִּיא לְשִׁנּוּי גְּדוֹל בְּקֶרֶב הָעַם.
הַנְּסִינּוֹת בְּהֵם אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים מִבִּיאִים אוֹתָנוּ
לְמַצַּב שֶׁל הַתְּרוֹמּוֹת וְהַתְּנַשּׂאוֹת חַיּוּבִית.
מִצַּד שְׁנֵי כֹאֲשֶׁר אֵתָה רּוֹאָה אֵת הַהֲנַהֲגָה

לְכָל יֶלֶד וְיֹלְדָה, אוֹת בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה, שֶׁל יֶלְדֵי יִשְׂרָאֵל.

Children's Sefer Torah

חֹדֶשׁ לְמַתִּיבַת סֵפֶר-הַתּוֹרָה שֶׁל יֶלְדֵי יִשְׂרָאֵל עֵינֵי וְעַד רַבְנֵי חֲבִידֵי בִּאֲהֵיָק תִּיָּו
1.1.11 8 סֵפֶר חֲבִידֵי 72915 טוֹל 03-9607358 www.kidstorah.org

